MEMORIU DE ACTIVITATE ȘTIINȚIFICĂ

în susținerea tezei de doctorat

IMAGE, LIKENESS AND ICON. THE ANTHROPOLOGY OF THE ICON AT SAINT JOHN OF DAMASCUS

Cristian-Ionel Dragomirescu | Doctorand

Facultatea de Teologie Romano-Catolică

Coordonator științific: Pr. conf. univ. dr. Lucian Dîncă · București, 2026

1. Profilul cercetării și obiectivul principal

Cercetarea mea doctorală examinează relația constitutivă dintre antropologia teologică și teologia icoanei în scrierile Sfântului Ioan Damaschinul. Întrebarea care orientează investigația este dacă icoana poate fi înțeleasă adecvat ca problemă izolată a reprezentării religioase sau dacă inteligibilitatea sa teologică presupune o concepție despre persoana umană, creată după chipul lui Dumnezeu, chemată la asemănare și capabilă de comuniune prin existența sa trupească. Teza adoptă cea de-a doua perspectivă, păstrând totodată distincția doctrinară dintre Hristos, chip al Tatălui, omul creat după chipul dumnezeiesc și icoana materială, ca reprezentare care trimite la prototipul ei.

Argumentul central este că apărarea icoanelor formulată de Sfântul Ioan Damaschinul devine pe deplin inteligibilă numai atunci când premisele sale hristologice și antropologice sunt interpretate împreună. Întruparea întemeiază posibilitatea reprezentării Cuvântului întrupat; unitatea dintre trup și suflet, demnitatea materiei create și capacitatea omului de percepție sensibilă explică modul în care icoana poate îndeplini un rol în iconomia Revelației și în viața eclezială. În consecință, teza abordează icoana ca loc al reflecției teologice în care semnificația persoanei, chemarea la asemănare și raportul dintre reprezentarea vizibilă și referința invizibilă sunt cercetate în interdependența lor.

2. Metodologia cercetării și elaborarea tezei

Investigația îmbină contextualizarea istorică, lectura atentă a textelor patristice, analiza conceptuală și interpretarea teologică sistematică. Izvoarele principale sunt Expunerea credinței ortodoxe (De fide orthodoxa) și cele trei tratate împotriva celor care resping sfintele icoane (Orationes contra imaginum calumniatores). O atenție deosebită este acordată distincțiilor conceptuale dintre icoană și prototip, fire și ipostas, cinstire și adorare, creat și necreat. Metoda

urmărește, de asemenea, receptarea argumentelor patristice anterioare în teologia damaschiniană, fără a proiecta asupra fiecărui text anterior formulări iconofile dezvoltate ulterior.

Structurată în cinci capitole, teza pornește de la cadrul istoric și intelectual al Damascului și Palestinei din secolul al VIII-lea și ajunge la fundamentele antropologice ale iconografiei. Sunt analizate apoi premisele hristologice ale reprezentării în Expunerea credinței ortodoxe, implicațiile propriu-zis antropologice ale tratatelor antiiconoclaste și receptarea ulterioară a principiilor damaschiniene în iconografia posticonoclastă. Această desfășurare a cercetării se regăsește în publicațiile științifice aferente, care examinează distinct anumite aspecte ale argumentației generale.

3. Articole științifice publicate

3.1. Fundamente istorice și patristice

Dragomirescu, Cristian, „Saint John of Damascus: A Synthesis of Patristic Tradition in the Historical and Theological Context of the Byzantine Era" [„Sfântul Ioan Damaschinul: sinteză a tradiției patristice în contextul istoric și teologic al epocii bizantine"], Journal of Romanian Literary Studies, nr. 42 (2025), pp. 1478–1486.

Studiul îl situează pe Sfântul Ioan Damaschinul în cadrul transformărilor sociale, politice și ecleziale ale secolelor al VII-lea și al VIII-lea. Sunt analizate familia Mansur, mediul omeiad și trecerea către cadrul monahal și intelectual al Mănăstirii Sfântul Sava, concomitent cu examinarea rolului lui Ioan de interpret sistematic al moștenirii patristice. Contribuția articolului la teză este deopotrivă metodologică și istorică: iconologia damaschiniană este interpretată în raport cu împrejurările și controversele care au conferit urgență argumentelor sale, fără a fi desprinsă de contextul teologic originar.

https://asociatia-alpha.ro/Jrls/042-2025/Jrls-042-186.pdf

3.2. Antropologia în tratatele antiiconoclaste

Dragomirescu, Cristian, „The Theological Anthropology of the Icon in St. John of Damascus' Treatises Against the Iconoclasts" [„Antropologia teologică a icoanei în tratatele Sfântului Ioan Damaschinul împotriva iconoclaștilor"], Journal of Romanian Literary Studies, nr. 42 (2025), pp. 1391–1398.

Acest articol abordează direct întrebarea principală a cercetării doctorale. El reconstituie legătura dintre imago Dei, condiția trupească a persoanei umane, Întrupare și legitimitatea teologică a sfintelor icoane. Argumentația identifică trupul, simțurile și materia drept componente ale unei antropologii creștine a reprezentării. Prin interpretarea tratatelor antiiconoclaste din perspectivă

antropologică, studiul arată de ce controversa nu poate fi redusă la opoziția dintre utilizarea imaginilor religioase și respingerea lor: ea privește consecințele Întrupării pentru ordinea creată și pentru participarea omului la viața dumnezeiască.

https://asociatia-alpha.ro/Jrls/042-2025/Jrls-042-177.pdf

3.3. Rațiune, Revelație și cunoaștere teologică

Dragomirescu, Cristian, „Reason, Revelation, and Contemplation in the Theology of St. John of Damascus" [„Rațiune, Revelație și contemplație în teologia Sfântului Ioan Damaschinul"], Journal of Romanian Literary Studies, nr. 43 (2025), pp. 1170–1178.

Articolul examinează raportul dintre cercetarea rațională, adevărul revelat și cunoașterea contemplativă. Potrivit argumentației dezvoltate, rațiunea operează în cadrul unei înțelegeri teologice a creației și a vocației umane, fără a constitui o alternativă autonomă la Revelație. Pentru proiectul doctoral, acest studiu clarifică premisele epistemologice ale medierii iconice: percepția vizuală nu se identifică automat cu cunoașterea teologică, dar nici nu este exclusă din aceasta. Mintea umană interpretează lumea vizibilă într-un proces mai amplu de discernământ, credință și contemplație.

https://asociatia-alpha.ro/Jrls/043-2025/Jrls-043-153.pdf

3.4. Înviere, imnografie și transfigurare

Dragomirescu, Cristian, „The Light of the Resurrection in the Theology and Hymnography of St. John of Damascus" [„Lumina Învierii în teologia și imnografia Sfântului Ioan Damaschinul"], Journal of Romanian Literary Studies, nr. 43 (2025), pp. 1160–1169.

Acest studiu extinde cercetarea dincolo de polemica iconofilă explicită, către limbajul liturgic al imnografiei pascale. El examinează modul în care lumina, Învierea și transformarea umanității în existența sa trupească sunt exprimate în corpusul teologic și imnografic damaschinian. Articolul aduce tezei o perspectivă eshatologică și liturgică: semnificația teologică a icoanei este pusă în legătură cu destinul persoanei umane și al creației, iar imnografia sacră arată cum afirmațiile doctrinare pătrund în experiența comună a cultului și contemplației Bisericii.

https://asociatia-alpha.ro/Jrls/043-2025/Jrls-043-152.pdf

3.5. Fundamentele hristologice și antropologice ale cinstirii icoanei

Dragomirescu, Cristian, „Antropologia și hristologia Sfântului Ioan Damaschin – fundamente ontologice și dogmatice ale cinstirii icoanei", Glasul Bisericii, vol. 84, nr. 7–9 (2025), pp. 137–153.

Articolul formulează corespondența dintre hristologia damaschiniană și o antropologie a persoanei create după chipul lui Dumnezeu. Întruparea este tratată ca fundament doctrinar al reprezentării creștine, fiind examinat și raportul icoanei cu cinstirea, cateheza și transmiterea

credinței. Studiul are o relevanță aparte pentru argumentația sintetică a tezei, întrucât reunește premisele ontologice, distincțiile dogmatice și practica eclezială într-un cadru interpretativ unitar. Numărul revistei și paginația sunt consemnate în anunțul editorial publicat online și în înregistrarea bibliografică CEEOL.

https://www.glasulbisericii.ro/gb-7-9-2025/

4. Participări la conferințe și formare în cadrul studiilor doctorale

Programul celei de-a XIII-a Conferințe Științifice Internaționale „Literature, Discourse and Multicultural Dialogue" („Literatură, discurs și dialog multicultural"), desfășurată la Târgu Mureș în perioada 13–14 decembrie 2025, include contribuția mea intitulată „Theological Anthropology as Ontological and Dogmatic Foundation of Christian Iconography: The Human Person as Living Icon of God" [„Antropologia teologică drept fundament ontologic și dogmatic al iconografiei creștine: persoana umană ca icoană vie a lui Dumnezeu"]. Comunicarea dezvoltă teza centrală potrivit căreia înțelegerea persoanei umane ca imago Dei constituie un cadru antropologic indispensabil interpretării reprezentării iconice creștine. Programul atestă înscrierea contribuției în sesiunile conferinței, fără a constitui, prin el însuși, dovada unei publicări ulterioare într-o revistă sau în volumul lucrărilor conferinței.

Programul conferinței: https://asociatia-alpha.ro/ldmd/13-2025/Brosura-program%20LDMD%2013.pdf

Am participat, de asemenea, la atelierul doctoral „Doctoral Workshop", organizat la 14 iunie 2023 de Școala Doctorală de Teologie și Studii Religioase din cadrul Facultății de Teologie Romano-Catolică a Universității din București. Participarea este atestată prin certificatul emis pe numele Cristian Dragomirescu și semnat de directorul școlii doctorale și de decanul facultății. Această activitate se înscrie în procesul meu de formare doctorală și de participare la viața comunității academice.

5. Lucrare științifică suplimentară care necesită confirmare bibliografică

Materialele furnizate pentru redactarea prezentului memoriu includ și articolul „Raționalitate, creație și imagine – Logosul naturii în antropologia Sfântului Ioan Damaschin", atribuit lui Cristian Dragomirescu. Studiul examinează inteligibilitatea rațională a naturii create, capacitatea umană de cunoaștere și relevanța acestora pentru utilizarea teologică a materiei și a reprezentării. Fișierul pus la dispoziție indică revista Timotheus – Incursiuni Teologice Tematice, vol. 10, nr. 2/2023, articolul începând la p. 121. Totuși, textul citează lucrări apărute în 2025, astfel încât anul și

statutul său editorial definitiv nu pot fi stabilite în mod responsabil numai pe baza fișierului respectiv. Prin urmare, această lucrare este menționată ca rezultat al cercetării aflat în curs de verificare bibliografică și nu este inclusă în cele cinci articole de revistă confirmate independent.

6. Contribuția activității științifice la elaborarea tezei de doctorat

Privite împreună, publicațiile confirmate alcătuiesc un parcurs de cercetare cu o logică internă identificabilă. Studiul istoric stabilește împrejurările în care a activat Sfântul Ioan Damaschinul și examinează izvoarele patristice pe care acesta le-a sintetizat. Analiza tratatelor antiiconoclaste explicitează premisele antropologice ale apărării icoanelor. Cercetarea asupra rațiunii și contemplației urmărește facultățile prin care persoana, în existența sa trupească, percepe și interpretează lumea sensibilă. Articolul despre Înviere și imnografie extinde investigația către transfigurarea umanității și expresia ei liturgică. În cele din urmă, studiul publicat în Glasul Bisericii reunește aceste direcții într-o interpretare integrată a fundamentelor hristologice și antropologice ale cinstirii icoanelor.

Contribuția științifică specifică pe care teza și-o propune constă în reconstituirea sistematică a unei antropologii a icoanei, pornind de la corelarea antropologiei, hristologiei și iconologiei damaschiniene. Această abordare nu identifică persoana umană creată cu Fiul întrupat și nici icoana pictată cu prototipul ei. Dimpotrivă, ea distinge modurile lor diferite de existență, examinând în același timp raporturile care conferă reprezentării semnificație teologică. Cercetarea susține că distincția dintre chip și asemănare devine mai inteligibilă atunci când este interpretată prin prisma vocației omului la comuniune și transfigurare; că aspectele materiale și sensibile ale existenței umane nu sunt accidentale în raport cu Revelația; și că statutul teologic al icoanei presupune deopotrivă Întruparea și constituția relațională a persoanei.

Cercetarea examinează și receptarea principiilor damaschiniene în iconografia ulterioară, distingând formularea istorică a argumentelor Sfântului Ioan de consolidarea lor doctrinară în epocile următoare. Actualitatea demersului rezidă în posibilitatea formulării unei înțelegeri teologice a imaginii care să nu reducă vizualitatea la consum estetic și nici identitatea personală la reprezentarea exterioară. Această relevanță este propusă ca o consecință interpretativă a cercetării istorice și doctrinare, nu ca o afirmație istorică independentă.

Considerații finale

Activitatea științifică documentată cuprinde cinci articole de revistă verificabile, strâns legate de tema tezei de doctorat, o contribuție înscrisă în programul unei conferințe internaționale și

participarea la un atelier doctoral instituțional. O lucrare științifică suplimentară este consemnată separat, în așteptarea confirmării statutului său bibliografic. Aceste activități au permis dezvoltarea cercetării doctorale prin contactul susținut cu izvoarele patristice, interpretarea lor în context istoric, argumentația teologică sistematică și comunicarea rezultatelor către publicul academic. Finalitatea lor comună este elaborarea unei înțelegeri riguroase și diferențiate a chipului, asemănării și icoanei în teologia Sfântului Ioan Damaschinul, având antropologia teologică drept principală perspectivă hermeneutică.

Cristian-Ionel Dragomirescu